

Dawid Dobrowolski

Wpływ środków unijnych na realizację inwestycji na przykładzie gminy Blizanów

Roczniki Ekonomiczne Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 10, 287-303

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

III. DEBIUTY EKONOMICZNE

DAWID DOBROWOLSKI

WPŁYW ŚRODKÓW UNIJNYCH NA REALIZACJE INWESTYCJI NA PRZYKŁADZIE GMINY BLIZANÓW

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest zobrazowanie znaczenia środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej jako jednego ze źródeł współfinansowania inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Analiza została przeprowadzona na przykładzie Gminy Blizanów. Część inwestycji wykonanych przez nią powstało dzięki wsparciu ze środków unijnych. W artykule wzięto pod uwagę działanie podjęte w gminie w ramach projektów inwestycyjnych. W budżecie wyszczególnione zostały unijne środki finansowe począwszy od roku 2011. Nakierowano je głównie na poprawę poziomu infrastruktury technicznej, na przykład na rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnych czy przebudowę nawierzchni dróg. Odpowiednia alokacja środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej wpłynęła na rozwój Gminy Blizanów, poprawę jej konkurencyjności i atrakcyjności oraz na lepszy komfort życia mieszkańców. W artykule wykorzystani informacje dotyczące lat 2004–2016. Przedstawiono także prognozę na rok 2017 oraz strategię dotyczącą rozwoju gminy obejmującą okres do roku 2021.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, inwestycje, Gmina Blizanów, fundusze unijne, Unia Europejska.

1. WSTĘP

Artykuł 164 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że „*podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina*”, która wykonuje zadania nie będące zastrzeżone przez inne JST¹. Jest to ważny zapis, który nakreśla jej kompetencje. Można stwierdzić, że gmina, podobnie jak inne JST², jest to zbiór ludzi zamieszkujący dany obszar. Ma ona osobowość prawną, organy wytypo-

¹ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku, Rozdział I, art. 164.

² JST – jednostki samorządu terytorialnego.

wane podczas wyborów wykonujące zadania, które określa prawo i jednocześnie podlega nadzorowi ze strony państwa. Wynikiem reformy samorządowej z 1999 roku jest wprowadzenie zasady subsydiarności, czyli decyzje zapadają na możliwie najniższym poziomie. Reforma miała charakter bardzo praktyczny i wzmacniała niezależność samorządu³.

Zadania wykonywane przez samorząd terytorialny można podzielić na własne i zlecone⁴. Zadania własne mają na celu zaspokojenie potrzeb osób zamieszkujących dane terytorium, a przy tym są wykonywane na własną odpowiedzialność, we własnym imieniu i finansowane z własnych środków budżetowych. Różnice pomiędzy zadaniami własnymi a zleconymi znaleźć można w sposobie finansowania. Te pierwsze to głównie zadania, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie potrzeb obywateli gminy poprzez świadczenie usług publicznych. Można podzielić je na cztery grupy: infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, ochrona i bezpieczeństwo publiczne oraz ład przestrzenny i ekologiczny⁵. Gmina może realizować swoje zadania dzięki dochodom własnym, subwencjom ogólnym oraz dotacjom celowym z budżetu. Dochodami własnymi JST są wpływy z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych. Mogą być także dotacje z budżetu Unii Europejskiej czy środki pochodzące z zagranicy, które nie podlegają zwrotowi⁶.

Od czasu wejścia Polski do Wspólnoty środki unijne nabierają coraz większego znaczenia w realizacji zadań gminy oraz pozostałych jednostek. Istnieje bowiem możliwość pozyskiwania środków pieniężnych z funduszy wspólnotowych między innymi przez instytucje publiczne. Środki te wpływają na liczbę inwestycji, a co za tym idzie na rozwój społeczno-gospodarczy regionów. Jednostki samorządu terytorialnego jako jedna z grup beneficjentów, mogą realizować przedsięwzięcia, które bez udziału środków z budżetu Unii Europejskiej byłyby trudne do wykonania. Jest to także wsparcie pomagające w rozwiązywaniu problemów na płaszczyźnie lokalnej, wpływające na poprawę konkurencyjności oraz innowacyjności. Ważnym zadaniem środków unijnych jest także wyrównywanie różnic, które występują między Polską oraz lepiej rozwiniętymi państwami członkowskimi.

Celem niniejszego artykułu jest zobrazowanie znaczenia środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej jako jednego ze źródeł współfinansowania inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Analiza została przeprowadzona na przykładzie Gminy Blizanów położonej w województwie wielkopolskim.

³ G. Rydlewski, *Samorząd terytorialny i administracja rządowa*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa, 1999, s. 5.

⁴ S. Kańduła, *Samodzielność finansowa samorządu gminnego w Polsce po 1993 roku*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2003, s. 11,17–21.

⁵ D. Adamek-Hyska, *Partnerstwo publiczno-prywatne w rachunkowości jednostki samorządu terytorialnego*, Praca naukowa, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2014, s. 11–17.

⁶ K. Pająk, *Samorząd terytorialny i jego wewnętrzna transformacja*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 55–56.

2. FUNDUSZE I PROGRAMY OPERACYJNE

Unia Europejska przekazuje środki na realizację poszczególnych przedsięwzięć w postaci poszczególnych funduszy. Można je zdefiniować jako instrumenty finansowe, które działają przez określony czas lub na stałe. Za ich pomocą realizowane są zadania, poprzez pośrednie finansowanie, przy współpracy Komisji Europejskiej oraz państw wchodzących w skład Wspólnoty. Fundusze unijne mają na celu wsparcie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Unii Europejskiej⁷.

Polska mogła korzystać ze specjalnych funduszy już przed przystąpieniem do Wspólnoty. Były to tak zwane instrumenty przedakcesyjne. Ich zadaniem była pomoc państwom kandydującym w określonych obszarach problemowych. Przykładowe programy to: Polska i Węgry – Pomoc w Restrukturyzacji ich Gospodarek (PHARE), Specjalny Program Akcesyjny na rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD), Przedakcesyjny Instrument Polityki Strukturalnej (ISPA). Zakres ich działań obejmował między innymi pomoc w rozwoju technicznym, inwestycje infrastrukturalne, restrukturyzację rolnictwa i obszarów wiejskich, inwestycje w zakresie wzrostu mobilności, poprzez rozwój sieci komunikacyjnych. W poszczególnych perspektywach finansowych można wyróżnić określone fundusze strukturalne. Perspektywa finansowa to przygotowany na okres kilku lat plan finansowy Unii Europejskiej. Po akcesji do UE Polska uczestniczyła częściowo w programie na lata 2000–2006 od maja 2004 roku. Następnie w okresie 2007–2013 oraz obecnie w perspektywie 2014–2020. Fundusze strukturalne pomagają w restrukturyzacji i modernizacji gospodarek państw członkowskich poprzez interwencje w określonych sektorach i regionach. W obecnej perspektywie finansowej obejmującej lata 2014–2020 można wyróżnić dwa fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- Europejski Fundusz Społeczny.

Pierwszy z nich odpowiedzialny jest za pomoc w niwelowaniu dysproporcji pomiędzy państwami wspólnoty poprzez wsparcie zapóźnionych w rozwoju regionów, czy równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Finansowo wspierane są inwestycje produkcyjne, w edukację, opiekę zdrowotną i środki pomocy technicznej. Wspomagane są także działania innowacyjne i inwestycje infrastrukturalne. W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego prowadzone są przedsięwzięcia zapobiegające i zwalczające bezrobocie oraz zapewniające rozwój społeczności i integracji na rynku pracy. Środki wspomagają osiągnięcie wysokiego poziomu zatrudnienia czy zapewnienie trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego. Duże znaczenie ma także Fundusz Spójności, który nie jest włączany do strukturalnych. Fundusz Spójności (Fundusz Kohezji) ma za zadanie wzmacniać spójność gospodarczą i społeczną Wspólnoty. Nie wchodzi w skład funduszy strukturalnych,

⁷ J. W. Tkaczyński, M. Świstak, *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013, s. 141.

ponieważ rozpatrywany jest z perspektywy całego kraju, a nie poszczególnych regionów. Fundusz wspomaga budowę i rozwój sieci transeuropejskiej⁸.

Odkąd Polska jest członkiem Wspólnoty korzysta z funduszy przewidzianych dla państw Unii Europejskiej. W ramach tychże funduszy realizowane są poszczególne programy operacyjne. Program operacyjny to dokument, który po przedłożeniu przez rząd państwa członkowskiego przed Komisją Europejską został zaakceptowany, zawierający strategię rozwojową oraz spójne zestawienie priorytetów. Mają zostać one osiągnięte dzięki funduszom z UE. Oprócz osi priorytetowych w skład programu wchodzi także działania. Programy operacyjne nie wymieniają dokładnie podmiotów mogących skorzystać z funduszy dostępnych na realizację priorytetów. Opisy konkretyzujące przygotowuje minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, gdy mowa o krajowych programach operacyjnych oraz samorządy województwa, gdy mowa o regionalnych programach operacyjnych. Można stwierdzić, że taki dokument stanowi encyklopedię wiedzy dla potencjalnych beneficjentów dotyczącą typów i możliwości realizacji projektów unijnych. Ma to wpłynąć na ułatwienie prawidłowego wypełniania wniosków. Programy operacyjne można podzielić na krajowe i regionalne. To do jakiej grupy one należą powoduje istotne konsekwencje. Ważną kwestią jest obszar oddziaływania. Programy krajowe dostępne są dla wszystkich regionów wchodzących w skład państwa, w których posiadają taki sam zakres interwencji. Regionalne natomiast mogą interweniować w obrębie danego obszaru⁹.

Rysunek 1. Krajowe Programy Operacyjne na lata 2014–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji Ministerstwa Rozwoju¹⁰.

⁸ J. W. Tkaczyński, G. Rossmann, *Fundusze Unii Europejskiej*, Temida 2, Białystok 2003, s. 63, 67–72, 45–63.

⁹ J. W. Tkaczyński, M. Świstak, *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013, s. 204, 355, 469, 354, 397–399.

¹⁰ www.mr.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich/ [01.01.2017].

Perspektywa finansowa na lata 2014–2020 w Polsce obejmuje 6 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju oraz 16 regionalnych programów operacyjnych, których koordynacją zajmują się Urzędy Marszałkowskie. Rysunek 1 przedstawia krajowe programy operacyjne w obecnej perspektywie finansowej. Same nazwy instrumentów wskazują na zakres oddziaływania funduszy. Mają one wpłynąć na większą innowacyjność i konkurencyjność Polski na arenie międzynarodowej.

Samorządy chętnie korzystają z funduszy UE. Jest to jednak związane z wysokim poziomem zadłużenia, który należy spłacić w przyszłości. Bezzwrotne środki stały się więc bardzo dobrym narzędziem pozwalającym sfinansować inwestycje. Są one skierowane zwłaszcza jako sposób na likwidację luki infrastrukturalnej dzielącej między innymi Polskę i inne państwa członkowskie. Duża ilość środków pieniężnych przeznaczona w kolejnych perspektywach finansowych zachęca jednostki samorządu terytorialnego do partycypacji w ich podziale. Można w ten sposób wpłynąć na inwestycje w zaniedbywanych dotąd obszarach. W latach 2007–2013 w ramach polityki spójności Polska miała otrzymać 276 040 mln zł, a także 51 088 mln zł ze środków Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. Racjonalne są oczekiwania społeczności lokalnych na realizację inwestycji przez władze lokalne, dzięki pozyskanym środkom z Unii Europejskiej. Najwięcej środków pieniężnych samorządy pozyskały z Funduszu Spójności oraz z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Zostały one najczęściej przeznaczane za zadania związane z:

- ochroną środowiska (modernizacja, rozbudowa i remonty systemu kanalizacji sanitarnej, wysypisk odpadów);
- drogami (budowa nowych odcinków, remonty i modernizacja dróg istniejących);
- wodą przeznaczoną do spożycia;
- transportem miejskim (nowe środki transportu);
- ochroną zdrowia i edukacją¹¹.

Rysunek 2 przedstawia strukturę udziału w podziale środków dofinansowujących projekty pochodzących z budżetu UE w latach 2004–2006. Największym beneficjentem były jednostki samorządu terytorialnego. Wśród JST najbardziej aktywną grupą były gminy, które pozyskały 77% środków.

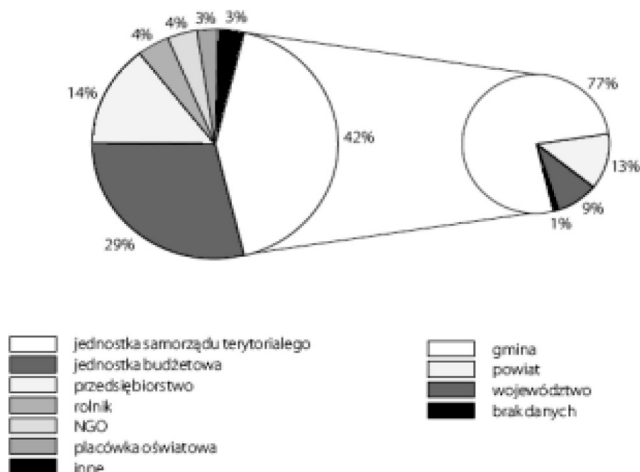
Na tle innych JST gminy charakteryzują się pewną specyfiką. Jest to grupa aktywna, lecz występują problemy ze skutecznością aplikacji. Ponadto nie wszystkie gminy aplikowały o dofinansowanie. W pierwszej perspektywie finansowej, w której Polska uczestniczyła w latach 2004–2006, aż 20,9% gmin nie zrealizowało żadnego projektu współfinansowanego ze środków ze Wspólnoty. Najczęstszymi przyczynami, przez które gminy nie były aktywne w pozyskiwaniu środków (w latach 2004–2006) były:

- brak wymaganego wkładu własnego;

¹¹ D. Wyszowska, *Fundusze unijne jako źródło finansowania inwestycji komunalnych*, „Optimum. Studia Ekonomiczne” 2010, nr 1(45), s. 97–101.

- brak wykształconej kadry posiadającej umiejętności przygotowywania wniosków o dofinansowanie;
- znalezienie innego źródła finansowania (m.in. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska).

Rysunek 2. Struktura dofinansowania projektów środkami UE, według beneficjentów w latach 2004–2006

Źródło: D. Wyszowska, *Fundusze unijne jako źródło finansowania inwestycji komunalnych*, „Optimum. Studia Ekonomiczne” 2010, nr 1(45), s. 97–101¹².

Środki w perspektywie 2007–2013 pozyskiwane przez samorządy terytorialne zostały przeznaczone na podobne inwestycje jak w poprzedniej. 55% środków (115 000 mln zł) z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przekazano na działania, których głównym beneficjentem były samorządy terytorialne. Ograniczeniem była jednak bardzo wysoka minimalna wielkość inwestycji, która stała się istotną barierą dla mniejszych i biedniejszych samorządów. Mogły one jednak pozyskać dofinansowanie z innych programów. Każde województwo realizowało swój Regionalny Program Operacyjny. Wiele uwagi w ich ramach zostało poświęcone inwestycjom infrastrukturalnym, które były realizowane przez samorządy terytorialne. Główne cele realizacji to nauka, technologia, innowacyjność, transport, infrastruktura społeczna i ochrona środowiska. Dodatkowe środki finansowe do określonej grupy gmin pochodziły z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Obszarów Wiejskich. Z tych środków samorządy realizowały zadania obejmujące poprawę infrastruktury związanej między innymi z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa oraz odnową i rozwojem wsi. Efekty oddziaływania wsparcia z Unii Europejskiej są powszechnie zauważane. Występuje jednak pewien niepokojący fakt, który wynika z rosnących dysproporcji pomiędzy samorządami w zakresie wykorzystania funduszy unijnych. Niektóre z nich

¹² Tamże, s. 99.

częściej, inne natomiast rzadziej korzystają z funduszy Wspólnoty. Samorządy, które pozyskały mniejszą ilość środków finansowych zmagaly się z różnego rodzaju barierami i problemami, związanymi z brakiem odpowiednich kadr oraz współfinansowaniem inwestycji¹³.

Raport Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju (stan na 21.07.2014r.) obrazuje wielkość efektów osiągniętych dzięki wsparciu z Unii Europejskiej. Można wyróżnić następujące inwestycje:

- wybudowanie 11 152 km dróg (w tym 1 381 km dróg ekspresowych i autostrad);
- stworzenie 377 976 miejsc pracy;
- wybudowanie 54 528 km sieci szerokopasmowego Internetu;
- wsparcie 30 100 przedsiębiorstw;
- wdrożenie 3 539 nowych technologii;
- przeprowadzenie 640 inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii.

W perspektywie finansowej 2007–2013 samorządy terytorialne otrzymały 25% wszystkich środków pieniężnych przeznaczonych dla Polski jako państwa członkowskiego. Jednoznacznie wynika z badań, że JST są jednymi z największych beneficjentów środków unijnych. Biorąc pod uwagę 160 największych inwestycji, które były prowadzone przez samorządy, największa ich liczba była prowadzona w Warszawie. Warszawskim projektem pochłaniającym najwięcej środków pieniężnych jest budowa drugiej linii metra. Inwestycje samorządowe dotyczyły między innymi wdrażania inteligentnych systemów zarządzania transportem i ruchem drogowym (Poznań, Gdańsk), gospodarki komunalnej (sieci wodne, kanalizacje, odpady), obiektów sportowych (np. budowa hali widowiskowo-sportowej w Gliwicach), obiektów kultury (m.in. przebudowa Teatru Muzycznego Capitol we Wrocławiu), ochrony zdrowia (modernizacja szpitala św. Rodziny w Warszawie)¹⁴.

Można zauważyć miasta oraz gminy, które w efektywny sposób wykorzystały środki z Unii Europejskiej. Przykładem miasta jest Gdańsk i projekt „Połączenie Portu Lotniczego z Portem Morskim Gdańsk – Trasa Słowackiego”. Koszt inwestycji wynosi około 1,42 mld zł z czego środki unijne stanowią 1,15 mld zł. Krasnystaw, gmina miejsko-wiejska, w której bardzo ważnym projektem jest rewitalizacja starościańskiego dworku. W przyszłości ma posłużyć Centrum Integracji Społecznej. Koszt inwestycji wynosi 7 mln złotych, dotacja ze środków unijnych wynosi 5,5 mln zł. Gmina wiejska Ożarówice pozyskała środki na budowę szybkiej sieci Internetu. Projekt objął 100% terenów zamieszkałych i przeznaczonych na inwestycje. Kolejna gmina wiejska, Ustka, w której miała miejsce przebudowa oczyszczalni ścieków w Rowach. Koszt to 30 mln zł, dotacja z UE wyniosła 14 mln zł. Dostępne są informacje na temat innych, pomyślnie

¹³ Tamże.

¹⁴ P. Chranowska, *Wykorzystanie funduszy europejskich przez samorządy terytorialne w kontekście rozwoju ekonomiczno-gospodarczego gminy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Administracja i Zarządzanie” 2015, nr 33 (106), s. 26–32.

zrealizowanych bądź będących w trakcie realizacji projektów inwestycyjnych w Polsce, które w swojej strukturze finansowej zawierają środki z budżetu Unii Europejskiej. Niestety nie wszystkie inwestycje były dogłębnie przeanalizowane pod względem rentowności i kosztów jakie należy ponieść. Przykładami takich inwestycji mogą być świetlice często otwierane w roku 2012 ze względu na łatwość pozyskania dotacji. Po pewnym czasie okazało się, że większość z nich została zamknięta, ponieważ gmin nie było stać na ich utrzymanie. Innym negatywnym przykładem wykorzystania środków unijnych może być budowa term w Lidzbarku Warmińskim (koszt: ponad 90 mln zł, w tym 64 mln zł dotacji). Nie zwrócono tam uwagi na niekorzystne opinie geologów. Obecnie woda musi być podgrzewana, co generuje dodatkowe, wysokie koszty¹⁵.

3. GMINA BLIZANÓW JAKO BENEFICJENT ŚRODKÓW UNIJNYCH

Gmina Blizanów to największa gmina wiejska w powiecie kaliskim w Wielkopolsce. Powierzchnia Gminy Blizanów wynosi 15 782 ha, a na jej terenie znajduje się około 1 500 gospodarstw rolnych, wśród których przeważają te posiadające 1–5 ha. Na roli pracuje większość mieszkańców gminy. Na terenie gminy przeważają gleby o dobrych warunkach do gospodarowania (III klasa bonitacyjna). Rzeźba terenu jest korzystna dla tego typu produkcji, a wielkość użytków rolnych wynosi 10 927 ha. Duże znaczenie ma klimat, ponieważ warunki sprawiają, że tereny mają charakter rolniczo-leśny. Dominuje własność indywidualna. Najczęściej uprawia się zboża, kukurydzę, ziemniaki oraz warzywa. W północnej części gminy powierzchnia zajmująca 3 911 ha to lasy. W południowo-środkowej części gminy prowadzona jest intensywna uprawa warzyw. Zakłady na jej obszarze związane są głównie z obsługą rolnictwa i przetwórstwem rolno-spożywczym¹⁶.

Według danych Urzędu Statystycznego w Poznaniu, w 2015 roku w Gminie Blizanów zamieszkiwało 9818 osób. Stanowiło to 11,52% ogółu ludzi zamieszkujących powiat kaliski. Na 1 kilometr kwadratowy przypadają 62 osoby, a na 100 mężczyzn 105 kobiet. Ponad połowa mieszkańców gminy znajduje się w wieku produkcyjnym. Jest to bardzo dobra informacja dla dalszego rozwoju regionu. W Gminie Blizanów liczba bezrobotnych zarejestrowanych do liczby ludności w wieku produkcyjnym wynosi 2,5% (stan na 31 grudnia 2015 roku, nie obejmuje podmiotów gospodarczych do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Udział osób korzystających z pomocy ze środków opieki społecznej w ludności ogółem w gminie wynosi 6% (w powiecie 6,6%; w województwie 6,4%). Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2015 w Gminie Blizanów w rejestrze REGON znajdowało się 828 podmiotów gospodarki narodowej. Stanowiło to niespełna 13% jednostek zarejestrowanych w powiecie

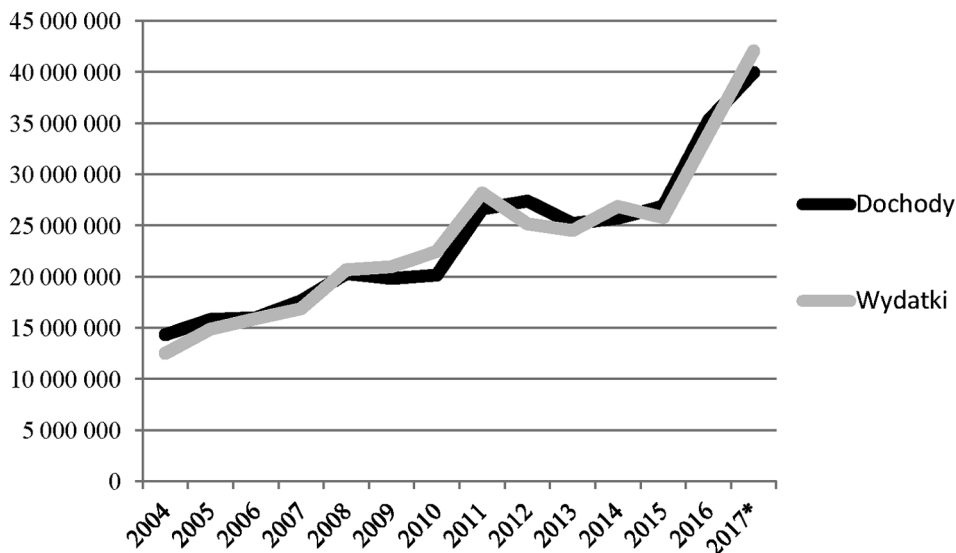
¹⁵ Tamże.

¹⁶ M. Śmiecińska, *BLASK MAŁEJ OJCZYZNY – Gmina Blizanów wczoraj i dziś*, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Blizanów-Kalisz 2004, s. 9–10.

kaliskim. Ich liczba na przestrzeni lat ulegała znacznej zmianie. W 2005 roku w Gminie Blizanów istniały 523 podmioty, w 2010 roku 705, a w 2014 roku 812 podmiotów¹⁷.

Wielkość dochodów i poniesionych wydatków w Gminie Blizanów niemal w całym analizowanym okresie obejmującym lata 2004–2016 wykazuje trend wzrostowy z niewielkimi odstępstwami.

Rysunek 3. Wysokość wpływów i wydatków Gminy Blizanów w latach 2004–2016 [w zł], prognoza na rok 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów¹⁸.

Rekordowa wartość budżetu zaplanowana jest na rok 2017. Jest to spowodowane między innymi tym, że gmina planuje pozyskanie ze środków unijnych 6 mln złotych. Na inwestycje i wydatki majątkowe planowane jest przeznaczenie 11,7 mln złotych. Deficyt budżetowy ma zostać pokryty z przychodów z zaciągniętych pożyczek i kredytów¹⁹.

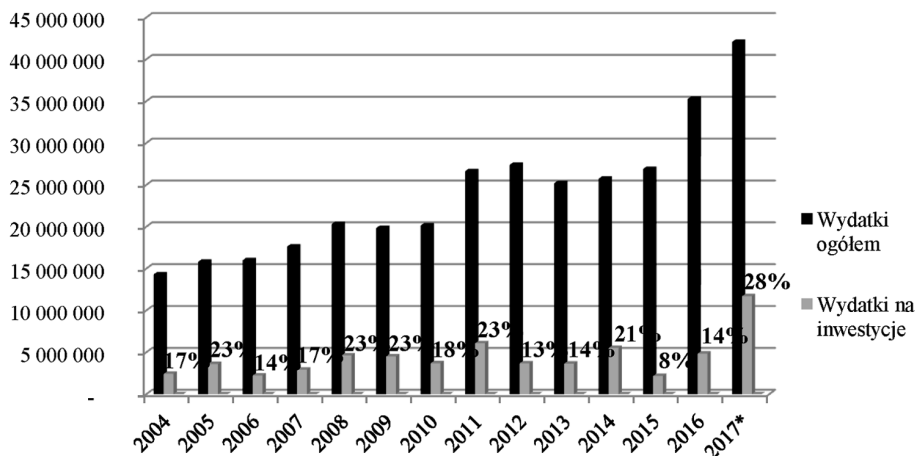
W latach 2004–2016 udział wydatków na inwestycje w wydatkach ogółem podlegał wahaniom, od niespełna 2,5 mln złotych w pierwszym roku do ponad 4,8 mln złotych w ostatnim. Znajdował się on w granicach 14%–23%. Wyjątkiem jest rok 2015, gdzie udział wyniósł jedynie 8%. Na wykresie (Rys. 4) można zauważyć wzmożone działania inwestycyjne w latach 2011 (ponad 6 mln zł) oraz 2014 (ponad 5,5 mln zł). Szczególną pozycją jest prognoza na rok 2017. Zakłada ona wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem do 28%.

¹⁷ *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016, Gmina Wiejska Blizanów*, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2016.

¹⁸ Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016 oraz uchwała budżetowa na rok 2017

¹⁹ www.blizanow.ug.gov.pl [30.04.2017].

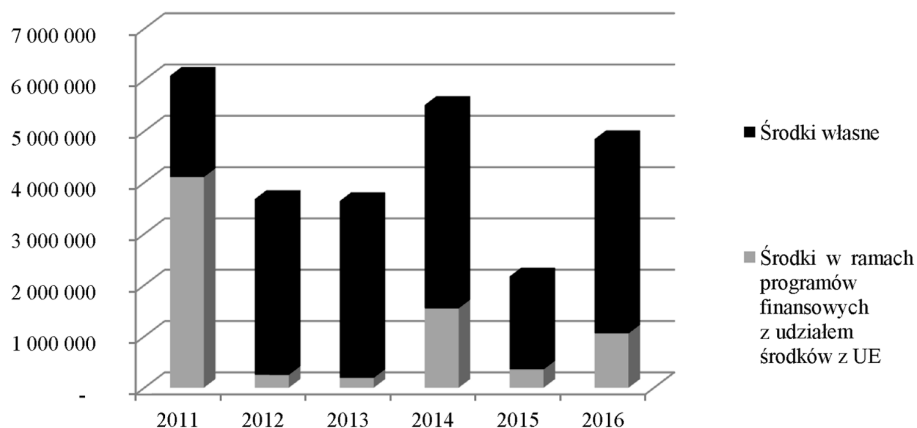
Rysunek 4. Wydatki budżetu gminy ogółem i wydatki inwestycyjne gminy w latach 2004–2017 [w zł] oraz procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem, prognoza na rok 2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów²⁰.

Gmina Blizanów finansowała swoje inwestycje z funduszy pochodzących z różnych źródeł. Były to między innymi dochody własne, udział mieszkańców (budowa kanalizacji), kredyty i pożyczki, środki pochodzące z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, z Urzędu Marszałkowskiego czy z powiatu. Instrumentem zasilaającym fundusze inwestycyjne gminy były też środki z Unii Europejskiej. Można było z nich skorzystać w ramach programów i projektów realizowanych z udziałem własnym. Gmina Blizanów prowadzi tego typu wyszczególnienie od roku 2011.

Rysunek 5. Wielkość środków finansowych przeznaczona na inwestycje w Gminie Blizanów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów²¹.

²⁰ Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016 oraz uchwała budżetowa na rok 2017.

²¹ Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016 oraz uchwała budżetowa na rok 2017.

Na wykresie (Rys. 5) można zauważyć udział środków własnych finansujących inwestycję oraz środków na ten sam cel w ramach programów i projektów. Te drugie (kolor szary) składają się z wkładu własnego oraz funduszy z budżetu Unii Europejskiej. Udział poszczególnych pozycji w całości oraz wielkość ostatecznych wartości wspólnych ulegały fluktuacji. Prognozowany wzrost wydatków inwestycyjnych na rok 2017 może wpłynąć na zwiększenie znaczenia programów i projektów, dzięki którym zostaną zrealizowane nowe przedsięwzięcia.

Programy i projekty, w ramach których były prowadzone inwestycje przyczyniły się do rozwoju regionu, poprawy infrastruktury oraz poprawy komfortu życia mieszkańców gminy. Były one współfinansowane ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Poniższe tabele przedstawiają inwestycje, które zostały zrealizowane w ramach projektów unijnych w latach 2011–2016. Pierwsza z nich przedstawia dwa okresy, od których rozpoczęto rozdzielać tego typu przedsięwzięcia w budżecie gminy (lata 2011–2012). Początkowo ukierunkowane one były na rozbudowę uzbrojenia wodno-ściekowego, budowę stacji uzdatniania wody, a także remont świetlicy, bram wjazdowych, budowę boiska i placu zabaw w miejscowości Jastrzębniki oraz wprowadzenie nowego systemu zarządzania organizacją, który zapewnia lepszą pracę.

Tabela 1. Projekty inwestycyjne w Gminie Blizanów w latach 2011–2012

Rok	Projekt	Program	Wartość projektu (Źródło finansowania)	Plan (w złotych)	% wyko- nania
2011	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Blizanów: budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żegocin, Czajków, budowa stacji uzdatniania wody Jastrzębniki	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013	5 927 508,28 zł (Środki z budżetu krajowego – 2 310 519,28; Środki z budżetu UE – 3 616 989,00 zł)	4 487 090	89,7
	Remont świetlicy wiejskiej w Jastrzębnikach, Gm. Blizanów	PROW 2007–2013	88 090,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 34 787,00 zł; Środki z budżetu UE – 54 303,00 zł)	88 090	100,0
2012	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Blizanów: budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żegocin, Czajków, budowa stacji uzdatniania wody Jastrzębniki	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013	5 927 508,28 zł (Środki z budżetu krajowego – 2 310 519,28; Środki z budżetu UE – 3 616 989,00 zł)	8 637	100,0

cd. tabeli 1.

Rok	Projekt	Program	Wartość projektu (Źródło finansowania)	Plan (w złotych)	% wyko- nania
212	Systemowe zarządzanie organizacją drogą do doskonałości	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	13 077,86 zł (Środki z budżetu krajowego – 1 961,68 zł; Środki z budżetu UE – 11.116,18 zł)	13 077	100,0
	Remont bram wjazdowych – głównej i gospodarczej do parku w Jastrzębnikach	PROW 2007–2013	30 231,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 17 081,41 zł; Środki z budżetu UE – 13 149,59 zł)	30 231	78,4
	Budowa boiska sportowego i placu zabaw w Jastrzębnikach	PROW 2007–2014	207 000,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 67 912,00 zł; Środki z budżetu UE – 139 088,00 zł)	207 000	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów²².

Kolejne dwa lata przyniosły nowe inwestycje realizowane na terenie Gminy Blizanów. Przedsięwzięcia częściowo pokrywały się z tymi z poprzednich okresów. Zostały zbudowane między innymi nowe place zabaw, zwiększono długość sieci kanalizacyjnych w miejscowościach Blizanówek i Godziątków oraz zainwestowano w cyfryzację administracji publicznej. Zrealizowano również projekt dotyczący rozbudowy chodników mających szczególne znaczenie dla mieszkańców gminy.

Tabela 2. Projekty inwestycyjne w Gminie Blizanów w latach 2013–2014

Rok	Projekt	Program	Wartość projektu (Źródło finansowania)	Plan (w złotych)	% wyko- nania
2013	Budowa środowiskowych placów zabaw w miejscowościach: Blizanów Drugi, Janków Pierwszy, Jarrantów	PROW 2007–2013	203.566,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 70 613,00 zł; Środki z budżetu UE – 132 953,00zł)	195 407	98,5
	Budowa boiska sportowego i placu zabaw w Jastrzębnikach	PROW 2007–2014	207 000,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 67 912,00 zł; Środki z budżetu UE – 139 088,00 zł)	1 190	100,0

²² Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016.

cd. tabeli 2.

Rok	Projekt	Program	Wartość projektu (Źródło finansowania)	Plan (w złotych)	% wyko- nania
2014	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z odgałęzieniami bocznymi na terenie położonym w m. Godziątków i Blizanówek	PROW 2007–2013	1 164 293,52 zł (Środki z budżetu krajowego – 771 333,52 zł; Środki z budżetu UE – 392 960,00 zł)	1 150 000	98,2
	Budowa chodników o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców na terenie Gm. Blizanów	PROW 2007–2013	368 120,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 293 120,00 zł; Środki z budżetu UE – 75 000,00 zł)	309 820	100,0
	Budowa środowiskowego placu zabaw w miejscowości Grodzisk	PROW 2007–2014	37 183,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 15 917,44 zł; Środki z budżetu UE – 21 265,56 zł)	37 183	96,4
	Budowa środowiskowego placu zabaw w miejscowości Brudzew	PROW 2007–2013	49 346,00 zł (Środki z budżetu krajowego – 24 346,00 zł; Środki z budżetu UE – 25 000,00 zł)	49 346	99,4
	Cyfryzacja administracji samorządowej – elektroniczna optymalizacja	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	26 000 zł (Środki z budżetu UE – 26 000 zł)	26 000	93,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów²³.

W latach 2015–2016 także skorzystano z współfinansowania inwestycji ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Dzięki nim zbudowano nowe chodniki, zmodernizowano oddziały przedszkolne na terenie Gminy Blizanów, przebudowano drogę łączącą miejscowości Blizanów Drugi i Dębniałki. Część środków poświęcono na elektroniczną optymalizację, mającą na celu poprawę funkcjonalności pracy administracji samorządowej.

²³ Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016.

Tabela 3. Projekty inwestycyjne w Gminie Blizanów w latach 2015–2016

Rok	Projekt	Program	Wartość projektu (Źródło finansowania)	Plan	% wyko- nania
2015	Budowa chodnika przy drodze gminnej o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców w miejscowości Godziątków	PROW 2007–2013	153 000 zł (Środki z budżetu krajowego – 81 678,00 zł; Środki z budżetu UE – 71 322,00 zł)	148 000	99,8
	Cyfryzacja administracji samorządowej – elektroniczna optymalizacja	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	103.000 zł (Środki z budżetu UE – 103.000 zł)	78 820	93,9
	Modernizacja oddziałów przedszkolnych w gminie Blizanów	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	153 000 zł (Środki z budżetu krajowego – 81 678,00 zł; Środki z budżetu UE – 71 322,00 zł)	139 139	97,7
	Przebudowa drogi gminnej nr 674105P Dębniaki – Blizanów Drugi	PROW 2014–2019	1 522 762,14 zł (Środki z budżetu krajowego – 539 069,14 zł; Środki z budżetu UE – 968 933,00 zł)	14 760	100,0
2016	Przebudowa drogi gminnej nr 674105P Dębniaki – Blizanów Drugi	PROW 2014–2020	1 522 762,14 zł (Środki z budżetu krajowego – 539 069,14 zł; Środki z budżetu UE – 968 933,00 zł)	1 508 002	70,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z Urzędu Gminy Blizanów²⁴.

Można stwierdzić, że członkostwo Polski w Unii Europejskiej przyniosło dla jednostek samorządu terytorialnego wiele możliwości. Jedną z nich było pozyskanie środków finansowych pochodzących z budżetu UE. W Gminie Blizanów realizowano różne inwestycje współfinansowane z tychże funduszy. Powyższe tabele przedstawiają ich wykorzystanie w latach 2011–2016. Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej miały duży wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców gminy i dotyczyły głównie rozwoju infrastruktury technicznej na opisywanym terenie.

Na podstawie informacji z uchwały budżetowej można określić priorytety inwestycji Gminy Blizanów w 2017 roku. Znaczna część środków finansowych zostanie przeznaczona na zadania związane z polepszeniem infrastruktury drogowej. Na rok 2017 planowana jest także przebudowa i rozbudowa budynku magazynowego na publiczne 5-oddziałowe przedszkole w Piotrowie. Na to dzia-

²⁴ Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016.

lanie przeznaczono 1,9 mln złotych. Kolejna większa inwestycja, której realizacja przewidziana jest na badany okres dotyczy budowy Stacji Uzdatniania Wody²⁵.

Ukierunkowanie inwestycyjne dotyczące dalszego okresu znajduje się w Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Blizanów na lata 2012–2021, która została wykonana w 2014 roku. Znajdują się w niej cele, które należy osiągnąć w kolejnych latach. Można je podzielić na 3 główne składowe:

- zapewnienie dogodnych warunków życia mieszkańcom;
- zapewnienie dobrych warunków prowadzenia działalności gospodarczej;
- zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych.

Na podstawie przedstawionych informacji można stwierdzić, że Gmina Blizanów w swojej działalności ukierunkowuje się na rozwój zarówno infrastruktury technicznej jak i społecznej na swoim terenie. Poprzez taką działalność chce poprawić warunki życia swoich mieszkańców a także jego komfort. Przykładem takiego przedsięwzięcia może być zarówno budżet na 2017 rok, w którym na inwestycje zostanie przeznaczona znacząca wielkość funduszy oraz Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy, opisująca strategię jej działalności. Wymienione w dokumencie cele, które zostaną zrealizowane przez gminę, mają wpłynąć także na większą konkurencyjność opisywanego regionu. Mają przyciągnąć inwestorów, turystów oraz nowych mieszkańców gminy²⁶.

4. PODSUMOWANIE

Zadaniem samorządów jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców danego terytorium, którzy tworzą wspólnotę. Poprzez przeniesienie możliwości podejmowania decyzji oraz realizacji innych zadań na niższe szczeble władzy zwiększa się ich efektywność. Jest to spowodowane lepszą znajomością środowiska lokalnego oraz regionalnego, co wpływa na poprawę warunków życia społeczności. Jako wyznacznik rozwoju samorządu w zakresie społeczno-gospodarczym można uznać ilość oraz wartość realizowanych inwestycji. Nakłady na ten cel przeznaczone mogą być z dochodów własnych, ale nie tylko. Służą temu między innymi kredyty oraz inne alternatywne źródła finansowania. Istotny wpływ na ilość inwestycji jednostek samorządów terytorialnych mają środki zagraniczne takie jak fundusze pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Przyczyniają się one do rozwoju społeczno-gospodarczego o znaczeniu lokalnym czy regionalnym.

Gmina Blizanów zrealizowała wiele inwestycji dzięki wykorzystaniu środków zewnętrznych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Są one wyszczególniane w budżetach od roku 2011. Dotyczyły one głównie budowy nowych połączeń wodno-kanalizacyjnych, zmiany nawierzchni dróg gminnych oraz remontów i budowy obiektów związanych z edukacją na terenie gminy. Odpowiednia alokacja

²⁵ Uchwała nr XXV/206/2016 Rady Gminy Blizanów z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Blizanów na 2017 rok, Poznań 2017.

²⁶ Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Blizanów na lata 2012–2021, 2014.

środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej wpłynęła na rozwój Gminy Blizanów, poprawę jej konkurencyjności i atrakcyjności oraz na lepszy komfort życia mieszkańców.

Można stwierdzić, że środki unijne pozyskane przez gminę wpłynęły na ilość realizowanych inwestycji. W przypadku ich Gmina nie byłaby w stanie przeprowadzić tylu przedsięwzięć i musiałaby z części z nich zrezygnować. Gmina Blizanów w przyszłości również chce skorzystać ze środków z UE. Rekordowy budżet przewidziany na rok 2017 jest okazją na pozyskanie współfinansowania zaplanowanych inwestycji. Wpływie to na dalszy rozwój obszaru lokalnego oraz na poprawę konkurencyjności i innowacyjności. Plan na kolejne lata, przedstawiony w Aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Blizanów na lata 2012–2021, zakłada dalsze inwestycje. Mają one dotyczyć kwestii, które wpłyną na poprawę życia społeczności lokalnej oraz na poprawę obszarów problemowych.

BIBLIOGRAFIA

- Adamek-Hyska D., *Partnerstwo publiczno-prywatne w rachunkowości jednostki samorządu terytorialnego*, Praca naukowa, Wydawnictwo UE w Katowicach, Katowice 2014.
- Aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Blizanów na lata 2012–2021, Blizanów 2014.
- Chrzanowska P., *Wykorzystanie funduszy europejskich przez samorządy terytorialne w kontekście rozwoju ekonomiczno-gospodarczego gminy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Administracja i Zarządzanie” 2015, nr 33 (106).
- www.blizanow.ug.gov.pl [30.04.2017].
- Kańduła S., *Samodzielność finansowa samorządu gminnego w Polsce po 1993 roku*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2003.
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
- www.mr.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich/ [01.01.2017].
- Pająk K., *Samorząd terytorialny i jego wewnętrzna transformacja*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.
- Rydlewski G., *Samorząd terytorialny i administracja rządowa*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 1999.
- Sprawozdania z wykonania budżetu w latach 2004–2016 w Gminie Blizanów.
- *Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016*, Gmina Wiejska Blizanów, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2016.
- Śmiecińska M., *BLASK MAŁEJ OJCZYZNY – Gmina Blizanów wczoraj i dziś*, Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Blizanów-Kalisz 2004.
- Tkaczyński J.W., Rossmann G., *Fundusze Unii Europejskiej*, Temida 2, Białystok 2003.
- Tkaczyński J.W., Świstak M., *Encyklopedia polityki regionalnej i funduszy europejskich*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2013.

- Uchwała nr XXV/206/2016 Rady Gminy Blizanów z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Blizanów na 2017 rok, Poznań 2017.
- Wyszkowska D., *Fundusze unijne jako źródło finansowania inwestycji komunalnych*, „Optimum. Studia Ekonomiczne” 2010, nr 1(45).

THE IMPACT OF EUROPEAN UNION FUNDS ON INVESTMENT PROJECTS ON THE EXAMPLE OF THE BLIZANÓW COMMUNITY

Summary: The main goal of this article is to illustrate the role of funds from the European Union budget as one of the sources of co-financing of investments implemented by local government units. The analysis was carried out on the example of Blizanów Commune. Some of the investments made by the company came from EU support. The article considered the action taken in the municipality as a part of investment projects. The EU funds in the budget has been listed since 2011. These funds were focused mainly on improving the level of technical infrastructure, such as the expansion of water and sewage networks and the reconstruction of road pavements. Appropriate allocation of funds from the European Union budget affected the development of Blizanów Commune, improved its competitiveness and attractiveness, and improved the living comfort of its inhabitants. The time scope of analysis is the period 2004–2016. The forecast for 2017 and the development strategy for the municipality covering the period up to 2021 are also presented.

Key words: Local government, investment, Blizanów Commune, EU funds, European Union.

*Dawid Dobrowolski
student 1 roku, II stopnia
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej
al. Niepodległości 10
61-875 Poznań
e-mail: dawiddobrowolski@onet.pl*